Kiezersvoorkeuren in Amsterdam

In de aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen van 15 maart peilt OIS in opdracht AT5 de politieke voorkeur van Amsterdammers. Vooruitlopend daarop is een eerste verkennend onderzoek uitgevoerd. Het gaat hierbij niet om een klassieke peiling met de vraag op welke partij Amsterdammers zouden stemmen als er nu verkiezingen zouden zijn. Er is gevraagd naar de kans dat men op een aantal partijen zou stemmen en er is gekeken naar achtergronden van kiezers (zoals hun oordeel over hun persoonlijke financiële situatie en ontwikkelingen in Nederland) die in landelijk onderzoek relevant blijken te zijn. Het onderzoek is uitgevoerd (online en telefonisch) onder 653 Amsterdammers.

Voor de Amsterdamse context is belangrijk om te weten dat er in 2012, bij de laatste Kamerverkiezingen relatief veel op de regeringspartijen VVD en PvdA gestemd is, partijen die nu op verlies staan. De verwachting is daarom dat Amsterdammers die in 2012 op die partijen hebben gestemd overwegen om op andere partijen te stemmen. Die aanname is getoetst met de peiling.

Methode

Het onderzoek is uitgevoerd onder een steekproef van het online bewonerspanel van OIS tussen 19 en 24 januari, en onder een willekeurige telefonische steekproef op 23 en 24 januari. In totaal heeft 28% van de benaderde personen meegedaan aan het onderzoek.

Tabel 1.1 Responsoverzicht

	steekproef	respons	responspercentage
online panel	1.043	450	43
telefonisch	490	203	41
totaal	1.533	653	43

43% kent verkiezingsdatum; hoge stemintentie

Minder dan de helft van de respondenten weet de datum van de verkiezingen, 15 maart, te noemen. Een even groot aandeel kent de datum niet. Toch is de animo om te gaan stemmen op 15 maart erg hoog: negen op de tien respondenten zegt zeker te gaan stemmen. De stemintentie wordt altijd overgeschat in peilingen, het is lastig om na te gaan hoe veel het wordt overschat. Bij de vorige TK-verkiezingen heeft ongeveer 70% van de Amsterdammers gestemd.

De stemintentie is hoog onder alle groepen, ook onder laag opgeleiden die traditioneel minder vaak hun stem uitbrengen.

Figuur 1.2 Weet u op welke datum de Tweede Kamerverkiezingen plaatsvinden? (procenten)

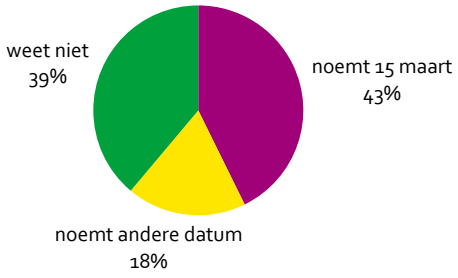

Zorg, onderwijs en milieu bepalend voor partijkeuze

Gevraagd naar de drie thema's of onderwerpen die een rol spelen in de keuze voor een partij bij de Tweede Kamerverkiezingen, noemt de helft van de respondenten de (gezondheids)zorg. Onderwijs en milieu worden door een derde genoemd.

Tabel 1.2 Tien meest genoemde thema's die een rol spelen in de keuze voor een partij

	aantal keer genoemd	% van respondenten	% onder laag/middelbaar opgeleid	% onder hoog opgeleid
(gezondheids)zorg	336	51	65	48
onderwijs	215	33	18	37
milieu	197	30	19	35
werkgelegenheid	143	22	24	22
criminaliteit en onveiligheid	132	20	34	16
armoede	118	18	19	18
integratie	100	15	12	16
internationale politiek	96	15	6	18
woningmarkt	88	13	18	12
het functioneren van de politiek	71	11	10	13

Het opleidingsniveau brengt verschil aan in deze rangorde. Zo zetten mensen met een laag of middelbaar opleidingsniveau gezondheidszorg op één, maar criminaliteit/onveiligheid op twee en werkgelegenheid op drie. Daarentegen noemen hoger opgeleiden gezondheidszorg minder vaak dan gemiddeld als bepalend thema, terwijl ze onderwijs en milieu relatief vaker noemen.

Amsterdammers iets optimistischer over Nederland en eigen toekomst

In landelijk onderzoek (SCP 2016) is gebleken dat twee vragen belangrijk zijn als het gaat om politieke houdingen en partijkeuzes. Het gaat om de vraag of het over het algemeen de verkeerde kant of de goede kant op gaat met Nederland, en de vraag wat de verwachting is met betrekking tot de financiële situatie van het huishouden.

Amsterdammers lijken iets optimistischer te zijn over de kant waarop Nederland gaat. Als wordt gevraagd naar de verwachtingen voor de financiële situatie van het huishouden in het komende jaar, zien we juist dat Amsterdammers relatief iets vaker aangeven dat ze verslechtering verwachten (19%, vs. 15% landelijk). Dat kan liggen aan het feit dat Amsterdam relatief veel huishoudens heeft met hoge en met lage inkomens vergeleken met Nederland als geheel.

Figuur 1.3 Vindt u dat het over het algemeen de verkeerde kant of de goede kant op gaat in Nederland? (procenten)

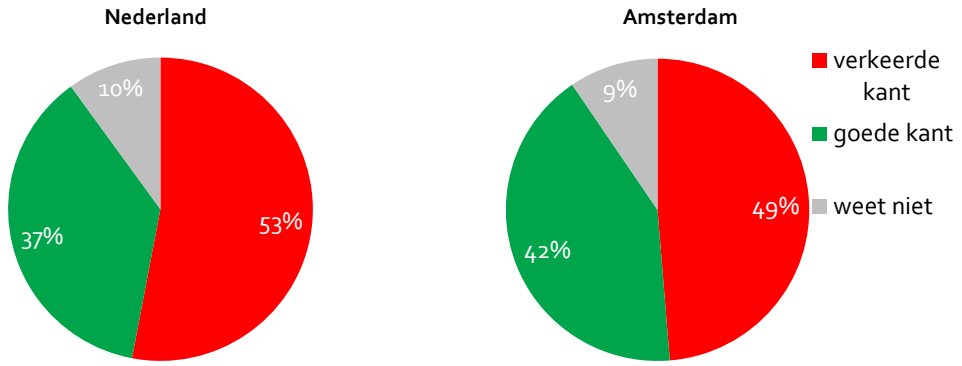

Bron: SCP 2016/ OIS

Als we kijken naar de relatie tussen deze vragen en de genoemde onderwerpen die belangrijk zijn voor de keuze voor een partij, valt op dat de groep die verbetering verwacht onderwijs het vaakst noemt (39%), bijna even vaak als gezondheidszorg (38%). Van degenen die verwachten dat het slechter zal gaan, noemt 29% onderwijs en 65% gezondheidszorg.

Veel onzekerheid over partijkeuze

Om het kiezerspotentieel in kaart te brengen is aan de respondenten gevraagd om voor een aantal partijen aan te geven hoe groot de kans is dat ze er op zullen stemmen op 15 maart. Van alle respondenten geeft 24% aan dat zij met 100% kans op een bepaalde partij zullen stemmen. De rest twijfelt tussen enkele partijen of weet het nog helemaal niet.

In onderstaande figuur wordt per partij aangeven wat het aandeel kiezers is dat een hoge kans rapporteert (50% of meer) om op die partij te stemmen. Wanneer we daarvan uitgaan staan GroenLinks, D66 en PvdA voorop. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat dit potentieel vaak bestaat uit 50% kans, of een kans tussen 50 en 100%. CDA, 50plus en PVV hebben de laagste stemkans onder de respondentengroep. Voor de PVV kan dat gelet op de landelijke peilingen verbazen, maar in 2012 behaalde deze partij 6% van de stemmen in Amsterdam en 9% in 2010.

Figuur 1.4 Stemkans per partij (50% of hoger; procenten)

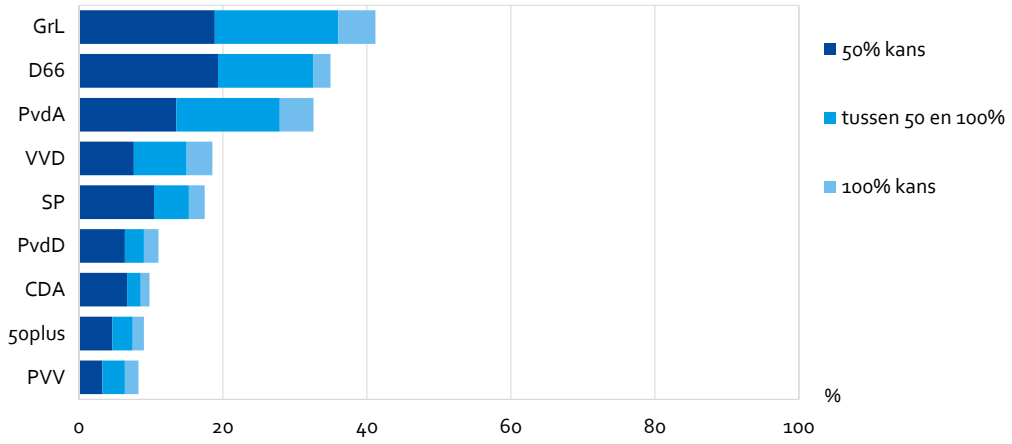

Regeringspartijen verliezen kiezers, GrL en D66 winnen kiezers

Wanneer we rekening houden met de partijkeuze in 2012, blijkt dat 60% van de respondenten een grote kans rapporteert om op dezelfde partij te stemmen in 2017. Een kwart heeft een grote kans om een andere partij te kiezen en 15% is nog niet uit over zijn of haar partijkeuze.

Onder de 2012-aanhang van de PvdA en de VVD zijn er echter relatief veel kiezers die op een andere partij willen stemmen. GroenLinks en D66 hebben juist een groot aandeel trouwe kiezers. Het meest trouw lijken de PVV- en CDA-stemmers uit 2012 (het is echter een beperkte groep in de respondentengroep).

Figuur 1.5 Aandeel GroenLinks-, D66-, VVD- en PvdA-kiezers in 2012, naar stemkans in 2017 (procenten)

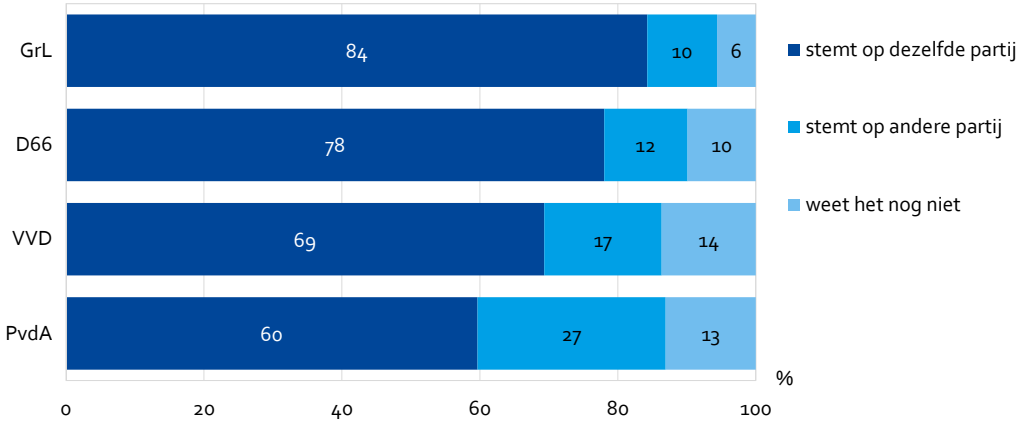

Respondenten die in 2012 op de VVD of de PvdA hebben gestemd en die optimistischer zijn over de vraag welke kant Nederland opgaat, en die een verbetering van hun financiële situatie verwachten, blijven vaker trouw aan hun partijkeuze dan degenen die vinden dat het slechter gaat met Nederland en die een verslechtering verwachting van hun financiële situatie.

Welke partijen zijn aantrekkelijk voor kiezers die van partij willen wisselen tussen 2012 en 2017? In de eerste plaats is dat GroenLinks: een kwart van de partijwisselaars heeft een voorkeur voor deze partij. Verder heeft 14% van deze groep een voorkeur voor D66. Andere partijen vinden deze kiezers veel minder aantrekkelijk. De PVV trekt weinig wisselaars aan.

Figuur 1.6 Aandeel GroenLinks-, D66-, VVD- en PvdA-kiezers in 2012, naar stemkans in 2017 (procenten)

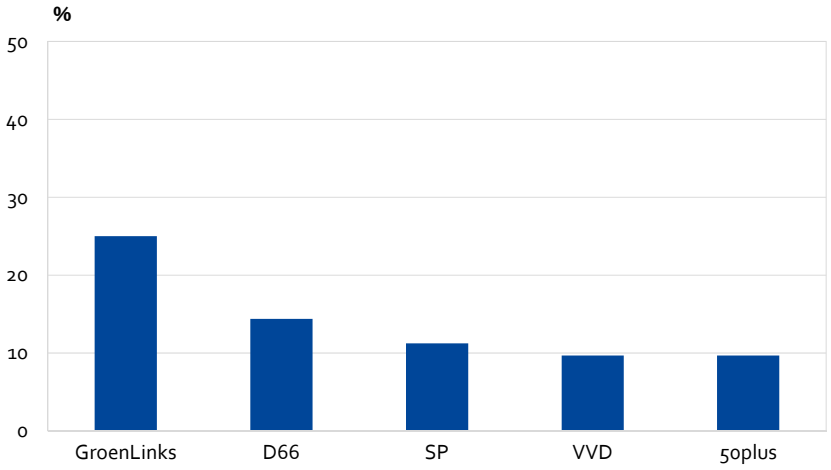

OIS
www.ois.amsterdam.nl
Januari 2017
Nina Holaind, Laure Michon & Jeroen Slot
j.slot@amsterdam.nl